

96813

MAGYAR MESEMONDÓ

139. sz.

Ne lopj!

Tanulságos históriák a
rab-életből.

Elmondja: K. Nagy Sándor.

96813

MÉHNER VILMOS-féle
KÖNYVKIADÓHIVATAL.
(Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4.)

A megyeház sárgára van festve. Kopott is, szomorú is. Mint az a sok ember, a ki ott be van zárva.

Az emberek piros arczát sárgára festette a szenyedés, erejét és egészségét megkoptatta a nélkülözés és szívét megtöltötte szomorúsággal a vágy a szabadság után, melyet elvesztettek és a szeretteik után való kesergés, a kiket nem láthatnak.

És aztán sirva duruzsolják esténként azt a nagyon régen született, de szájról-szájra szálló rabnótát:

„Hajdu, hajdu, öreg hajdu!
Mért nem mondtad: mi az a bú?
Lám, én sem tudtam búsulni,
Mégis meg kellett tanulni!“

Mert hát busulnak ám a rabok nemcsak az „egyesben“, a hol az egyedüllet és munkanélküliség kinozza őket, — hanem megszállja őket a szomorúság akkor is, midőn már „közbörtönben“ vannak, sokszor 15—20 ember egyszobában, bűncselekmények szerint elkülönítve.

A 20-ik számú „közbörtönben“ mind csak tolvajok vannak. Mert hát azt tartják a tudós urak, hogy a ki lop, az már megromlott ember, nem véletlenül kerül a bajba (mint például a verekedő), hanem kieszeli, meggondolja és véghezviszi a dolgot. Tehát készül a bűn elkövetéséhez, még pedig aljas vagyoni haszon végett. Az ilyen emberek közzé nem szabad olyant tenni, a ki más „eset“ miatt van elzárva.

És a „20-ik számú czella“ ajtója felett ez a felírás áll: „Ne lopj!“

Azért van ide téve, hogy a bemenők lássák a Tizparancsolat intését.

— Hej! nem ide kellene ezt kifüggeszteni — sóhajtoznak a tolvajok bemenet közben — hanem minden korcsmaajtóra, hogy azok lássák, a kik oda mennek. Mert a korcsmán keresztül jutottunk ide majdnem mindnyájan!

És estve, mikor a kulcsos rájok zárja a czella vasrostély és nehéz tölgyfa kettős ajtóját, összeülnek a czella közepén egy karikába, ki a földre, ki a szalmazsákra s aztán nagy sohajtozva, az ujabban érkezettek elmondják az „esetet“, amiért idekerültek.

Ekkor már nem himeznek-hámoznak, mint a bíróság előtt a romlott ember szokott, hanem elmondják őszintén és igazán.

Minden czellában így a 20-asban is van egy „rab-biró“, a ki vizitáció alkalmával szélről áll az ajtó mellett és a belépő fegyházfelügyelőnek, vagy ügyésznek jelenti:

— Alásan jelentem! a 20-as czellában van 20 ember, egy a kórházban. Nincsen semmi újság!

Mert rendesen nincsen semmi újság. A kisebb perpatvarokat eligazítja maga a „biró“ — házilag, a seprű-nyéllal, ugy megbotoztatva néha egyiket-másikat, hogy hetekig hordja a kékjét. No de ő egészen alkotmányosan jár el, nem a maga fejéből. Összehívja a törvényszéket, melynek maga az elnöke, kinevezi az ügyészt s a ki vádolja a bűnöst, meghallgatják a bűnöst, a bírák elítélik; ha nincs megelégedve, felebbezhet, a szomszédban a balczellában van a tábla, jobbcellában van a kuria, azonnal ítélhet az ügyében. A végrehajtás a rangban legifjabb rabot illeti, a ki ha vonakodik mint bűntárs, ugyanolyan büntetésben részesül, mint az elítélt.

Óh! mert a czellában meg van ám a rangkülönbség: legkisebb rangu az, a ki először kerül oda, legmagasabb rangu, a ki már legtöbbször volt ott, — de még a rangfokozatokban is vannak osztályok,

a szerint, a mint valaki több, vagy kevesebb időre van elítélve. A „nagy idősök“ lenézik a „kis idősöket“. Azonban a „bíró“ mégis a legmagasabb rangu közöttük, a kinek feltétlen engedelmességgel tartozik az egész czella.

Hej! szomoru világ ez itt! Ez a szórakozásuk.

A „bíró“ sorba szólóztatja őket estvéneként, úgy a mint beérkeznek az új vendégek:

— No te jött-ment! mond el, hogy jutottál ide?

És a jövevény elmondja történetét:

A templom-rabló.

Bugyi Mihálynak hívnak.

Én bizony nem igen szerettem iskolába járni. Gyakran meg is vert a tanító. Az én csacsi eszemmel azt hittem, hogy azért bánt, mert nem viszek neki tojást szombaton délután, mint a többi fiuk. Az igaz, hogy anyám mindig adott, de én az iskola helyett mindig a boltba vittem, még pedig a kapott tojás mellé még rendesen kerestem egyet-kettőt a jászolban is. Ha kérdőre vontak, azt hazudtam, hogy láttam, mikor megette a kutya. Jól meg is vertem érte. Egyszer aztán rajta értek s úgy megverték, mint a két fenekü dobót. Sőt még a tanítónak is meg mondták a dolgot. Az is megvert.

— Várj csak tanító! — dühöngtem magamban — majd csuffá teszek én még!

Egy hétfőn reggel volt, nyári időben. Tudtam, hogy olyankor senki sem szokott menni reggel a templomba, csak a tanító.

Meglestem, mikor a harangozó kinyitotta a templom ajtót s felment a toronyba harangozni. Besurrantam a templomba, neki az urasztalának, felfeszítettem, az ezüst tányért kivéve, kabátom belső zsebébe csuszattam, — aztán neki a perselynek, azt is kifeszítettem, a pénzt belőle kivettem s a perselyt

a feszítő vassal együtt felvittem a folyosóba, a tanító széke alá s oda dugtam. Azután elmenekültem, be egyenesen a korcsmába s ott elkezdtem inni.

— Ejnye, Miska! — mondta a „hideglábu“ korcsmáros — talán bizony pénzt találtál, hogy még hétköznapra is jut?

— Nem a kutya gondja az — feleltem én neki — ha nem szívesen lát, van még több korcsma is a faluban.

Azzal fizettem és mentem, a „Morgóba“. Bezeg, hogy ott nem kérdeztek semmit, csak hordták fel az italt. Én meg kínálgattam, a ki csak oda jött, még a kisbirót is:

— Igyék kend, Jenke bácsi! ha már itt van.

— De nem azért jöttem ám én ecsém — felelt vissza.

— Hát miért?

— Épen csak te érted. Czihelődjél hamar fel a községhez.

— Miért? — kérdeztem én megijedve, úgy hogy bor, pálinkagőz rögtön kiszaladt a fejemből.

— Ne légy kíváncsi, majd megmondják ott.

Ekkor már tisztában voltam a dologgal. És oda intettem a korcsmárosnak:

— Józsi bácsi! egy négyszemközti szavam volna magához.

— Az nehezen történhetik meg — felelt mosolyogva a korcsmáros.

— Miért?

— Mert nekem csak egy szemem van. Azért csak gyere.

Épen menni akartam be a „kellerájba“ — a hol volt a korcsmáros — hogy átadjam neki a zsebedben levő ezüst tányért, mely már égette az oldalamat. De a kisbiró elébem állt:

— Ho, hó, Miska ecsém, csak hadd maradjon a zsebedben, a mi ott van, jobb helye lesz annak a birónál.

Most már tudtam mindent.

És mentem a kisbíróval a községházához. Ott előadatták velem a tényért. Előbb tagadni akartam mindent, de mikor a „kakas-tollasokat“ emlegették, jobbnak láttam nem csürni-csavarni a dolgot, mert két öreg asszony ugyanis látta, mikor kijöttem volt a templomból.

— Mennyire ítéltek?

— A törvényszék nagyon kegyelmes volt irántam s mert még nem voltam akkor 16 éves, sem büntetve, aztán meg töredelmes vallomást tettem: csak egy félévre ítelt.

— Szerencséd volt fiatal korod, jegyezte meg a rab-bíró — mert az templomi lopás és betörés együtt volt, felnőtt emberre kiszabhattak volna érte öt évi fegyházat is. . . .

A halott fosztogató.

— No, Holló Mátyás! most mond el te az esetet.

— Soha nem féltem a kísértetektől — kezdé ez — mégis rám fogták a legény-czimboráim a korcsmában.

— Én félnék? — mondám nagy hetykén — akár a koporsót is feltöröm és *lehúzom* a *halott újjáról* a *gyűrűt*.

— Azt már nem hisszük — kiáltottak a legények.

— Fogadjunk egy hordó sörben!

— Eb a ki megbánja. Hát fogadjunk! — állottak rá czimboráim.

Volt a temető közepén egy kriptá, olyan, mint egy kis templom. Abba temetkeztek a földes uraság családjának tagjai. A koporsók ott voltak sorba rakva a kriptá alatti pincze-üregben. Épen az előző héten temettek el oda egy menyasszonyt.

— A jövő éjszaka elhozom annak a menyasz-

szonynak a jeggyűrűjét! — mondám hetvenkedve — a kinek tetszik, legyen ott a kriptá körül a második kakas-kukorékoláskor, megláthatja.

Estve megvártam, míg mindenki lepihen s a falu elcsendesedik. Akkor magamhoz vettem egy kis tolvajlámpát, meg egy harapófogót és egy vésőt s éjjél felé kilopóztam a temetőbe.

A kriptán keskeny, hosszú ablakok vannak, a melyek közül egy épen nyitva volt. Bizony, fel kellett állani egy a fal mellett lévő régi fejfára, hogy az ablakhoz jussak, olyan magasán volt.

Nem mondom, hogy valami furcsa borzongást nem éreztem, mikor az ablakon bemásztam. De sejtettem, hogy czimboráim a temető árkából leskelődnek reám, azért összeszedtem minden bátorságomat, nehogy csúfot valljak.

Belől meggyújtottam a tolvajlámpát s úgy mentem le a sir-üregbe. No, már itt kezdett elhagyni bátorságom. Azonban kívül a kriptá ablaka alatt suttogást hallottam s tudtam, hogy czimboráim vannak ott.

— Csak azért se félek, nem teszem magamat csuffá!

Aztán kikerestem a legújabb fakoporsót, annak szegeit kihuzgáltam, a koporsó fedelét levettem. De a halottat meglátva, visszaborzadtam.

— Megállj! ki vagy ott? — kiáltotta el magát egy erős hang az ablak alatt.

Azt hittem, hogy sóbálványnyá változom. Elkezdtem reszketni, a harapófogó és véső kihullott kezemből.

— Jöjj ki, vagy beléd lövök! — kiáltott reám a kriptaajtóból egy másik hang. S hallottam, a mint felhuzzák két fegyver kakasát.

Szétnéztem, láttam, hogy menekülni nem lehet. Gondolkoztam, hogy elrejtőzzem-e a koporsók közzé? De ehez nem volt bátorságom, eszembe jutott, hogy ott is csak megtalálhatnának. Mégis észre-

vettem egy széket, mely a kriptá hátsó végén levő ablak alatt állott. Megfigyeltem, hogy az ablak csak könnynyedén van bezárva. Hirtelen kioltottam tolvajlámpámat s a székre felhágva nesztelenül kinyitottam az ablakot és kívülről leereszkedtem.

Négy erős kar fogadott.

— Meg van a halott fosztogató — kiáltott a két éjjeli őr, a harmadikhoz, a ki az ajtótól futott oda.

Azután bekisértek, törvény elé állítottak és elítéltek.

— Miért?

— Lopás büntettének a kísérletéért.

— Mennyire?

— Két kerek esztendei fegyházra. Azt mondták, hogy ha le is vettem volna a gyűrűt a halott újjáról, akkor nem menekültem volna meg az öt esztendőtől...

Egy róf kolbászért négy esztendő.

— Az mind semmi, a mit ti elbeszéltek, az én esetemhez képest — szólalt fel Szabó András — mert én egy róf kolbászért ülök négy évi fegyházat.

— Nem lehet az — zudultak fel a többiek, bámulva.

— Már pedig most az egyszer nem hazudom. Ugy történt a dolog, hogy disznóölés után való napon a mint a korcsmából haza felé mentem, bementem Birizdó komáékhoz. Mert ők öltek disznót, nem én. Senki nem volt a konyhában, csak egy nagy tál friss kolbász. Nosza, a legfelső szálat hirtelen a szűrőm alá kanyarítottam s megfordulva, igyekeztem ki az utcára. Topp! épen akkor jött 2 csendőr szemközt reám. Jaj! hogy ezek a csendőrök mindig olyankor tudnak jönni! Pedig ismertük már egymást régebbi időről. Sokszor jártunk együtt: de én mindig elől, ők pedig utánam.

— Mi van a szür alatt András?

— Nincs ott semmi különös.

— Mutassa csak!

De mielőtt mutathattam volna, a kolbász kicuszott a kezemből és úgy esett a csendörök lába elé, mint valami vastag kígyó.

Kisült aztán — nem a kolbász, hanem az — hogy loptam. Törvény elé állítottak és mert előzőleg már négyszer voltam büntetve lopásért, bedugtak ide négy évre...

A betörők.

— Én Mészáros János — kezdi a másik — éjfélig borozgattam a koresházban Kolompár Károly komámmal. Akkor azt mondom neki:

— Ejnye komám! úgy ki vagyok éhezve, mint a farkas.

— Jó volna egy kis ruczapecsenye? — kérdezte.

— Jobb hamarabb, mint később.

— No, hát akkor menjünk.

— Hová?

— Ruczapecsenyéért. Tudok egy helyen egy szép kövér gácsír-ruczát a ketrecben. A feleségem pedig majd megsüti.

Én bizony nem teketóriáztam sokat. Bucsut vettünk a koresházostól a komámmal együtt. Kikisért bennünket az ajtóig. Mikor ő bement, mi meg szépen vissza fordultunk az ő fás színje felé.

— Abban van a ketrecz — sugta a komám.

A fásszin ajtója lakatra volt téve.

Én is jól megtermettem kézzel-lábbal, de a komám? No, annak van aztán derék, egészséges szép nagy keze! Csak megfogta a lakatot, egyet csavarintott rajta s mindjárt kinyilott az ajtó.

— Eredj be, hozd ki a gácsírt! sugta nekem.

A kolbász a csendőrök lába elé esett.

A hold besütött egy kicsit, épen a ketreczre. A gácsír kezdett volna sápitozni az ő rekedt hangján, a mint hozzá nyultam. De hát a nyaka akadt a kezembe s mindjárt elhallgatott örökre.

— Nesze csak komám mondtam én — a szüröm bele akadt valamibe.

A komám átve'te a ruczát. Én kiszabadítottam a szürömet. Aztán mentünk együtt s vittük a jó kövér gácsírt a komámhoz. A felesége nem akarta meg sütni, hogy majd ő is bajba kerül. De a komám mondott neki egy olyasvalamit, hogy a komámasszony arczán még egy hét mulva is meglátszott a nyoma kék folt alakjában. Akkor aztán csakhamar elkészült a ruczapecsenye. Hujh! hogy faltuk! Csak ne lett volna az utó-íze olyan keserű. De biz a keserű lett, mert két esztendeig kell böjtölnöm a miatt a pecsenye miatt, a mihez betöréssel jutottunk.

— Egy gácsírért 2 esztendőre itéltek el?

— Annyira ám engemet is, meg a komámat is. De neki a szomszéd megyében is volt egy „ló-esete“ s most ott van elfogva.

— A betöréses lopás büntetése öt évig terjedhető fegyház — jegyezte meg a rab-biró.

A hamis kulcs.

— Kormos Pál, miért van szerencsénk te hozád, hiszen te lakatos legény voltál, megélhettél volna a becsületes keresményedből. Mi az ördög vitt hát a lopásra? kérdezte a rab-biró.

— Igazságod van, csakugyan az ördög. Volt nekem tisztességes keresetem, nagy műhelyben dolgoztam. Nem is volt semmi bajom, míg Nágel Jakab oda nem került a műhelybe. Valami rossz szél hozta Németországból. Ez aztán folytonosan arról beszélgetett, hogy kevés a fizetésünk, sok a dolgunk, bolondok is vagyunk, hogy nem segítünk ezen a

bajon. Pedig segíthetnénk. Bezzeg, a német lakatoslegények másként tesznek. Vasárnaponkint összejönnek valamelyik vendéglőbe s ott elhatározzák, hogy mennyi napi bért kérjenek a munka-adótól s ha meg nem adja, nem dolgoznak. Itt is csak ugy volna az, ha összetartanánk.

Addig-addig beszélt, biztatgatott a gazember, míg egyszercsak mi is több műhelybeli munkásokkal összegyűltünk egy korcsmában, a Nágel vezetése alatt és elhatároztuk, hogy követeljük a munkabér felemelést. Követeltük is. A főnökünk kiadta az utat mindnyájunknak vagyis magyarul mondva: elcsapott. Más műhelybe meg nem fogadtak be. Hejh! ha akkor találkoztam volna azzal a gazember Nágellel, a mikor munka nélkül és éhes hassal kóborogtam az utcán, de elraktam volna! De jónak látta elkotródni.

Egyszer aztán csavargás közben belekeveredtem egy betörő kompániába, ezek csináltattak velem ugynevezett „generál-kulcsokat“ drótból s gazdag jutalmat ígértek, ha jól sikerül. Egy nehányat átvettek már tőlem, de kikötötték, hogy én tegyek próbát a zár felnyitásával. Egy éjjel elvittek a boltajtóhoz s kezembe adták az általam készített egyik kulcsot!

— Nesze, nyisd ki az ajtót!

Csakhamar kinyitottam:

— Ki van! — kiáltottam fel nagy büszkén.

Abban a perczben ragadott nyakon a rendőr, mielőtt még beléphettem volna a boltba a honnan el akartuk vinni a kasszát, — a többiek elfutottak.

— A többit ugyis tudhatjátok — végezébe Kormos Pál az elbeszélést — ide kerültem közétek s lopás büntettének kísérlete miatt itt maradok 9 hónapig a börtönben. De ugy kell nekem miért hallgattam a bolondi németjére!...

A füstös dunya.

— No, Szanka Gábor! ugy látom, hogy neked nemcsak a szádat, de még a kezedet is megégette a forró kása? — szólalt fel a bíró.

— Meg biz' a — felelt ez sóhajtva — bár inkább az eszemet égette volna el az a tűz, legalább most nem ülnék itt négy esztendeig.

— Hogy történt?

— Kigyuladt a Kántor András háza. Oda szaladtam oltani. A mint ott szaladgált jajveszékelve, eszeveszetten Kántor Andrásné — mert más nem volt otthon — mindig csak azt kiabálta:

— Jaj, a dunyhám, az én drága dunyhám az is beég a házba, pedig csak a héten töltöttem meg libapehelyiel!

Volt a házon egy hátusó ablak, amelyhez még nem járt közel a láng. Azon beugrottam a házba és felöleltem a nagy dunyhát az ágyról és kilöktem az ablakon a kertbe, magam pedig a pitvarajtón rohantam neki, azt kiabálva:

— Ég már a dunya a házban!

Ebben a perczen az ajtó felett leszakadt az egyik égő gerenda, neki dült tüzes végével a bal kezemnek s összeégette. Nem volt valami nagy baj, de ezért én elkezdtem jajgatni s elszaladtam a kertre. Ott aztán a dunyhát felkapva, vittem egyenesen haza s otthon elrejtettem. Nem figyeltem arra, hogy ruhámtól és kezemtől összekormozódott.

Harmadnapra este aztán, beállítottam vele a korcsmároshoz, hogy neki eladom. A mikor alkudozott rá, azt mondja:

— Na csak engedjen az árából, hiszen látja, hogy a dunya-haj csupa füstös, de még a szaga is az. Akár jöjjenek csak ide, szagolják.

Többen voltak az ivóban s azok mind oda jöttek!

— A' biz e, még pedig nagyon.

Erre betoppant két csendőr:

— Mit szagulgatnak úgy kigyelmetek? kérdi az egyik.

— Ezt a füstös dunyhát. Tessék csak nézni.

— Kié ez?

— Az enyém — feleltem, de már ekkor azt nézegettem, merre van az ajtó.

— Hol vette?

— Hazulról hoztam.

— Mitől füstölődött így össze?

— Nem tudom.

— No akkor csak vigyük fel a községházához.

Felvitették velem. És ott megtudva a csendőrök, hogy ez előtt való napokban volt tűz Kántor Andráséknál, rögtön hivatták fel Kántornét. Ez azonnal ráismert dunyhájára s előre megmondta, hogy a végén felváltva vannak a veres és kék gombok. De azt is megmondta, hogy ez a tűzvész alkalmával veszett el...

A többit már ugyis tudjátok...

A szövetségesek.

— Kalmár Mihály, Enyves Imre és Lépes Márton! hisz ugy tudom, hogy egy bajban voltatok? — kérde a bíró.

— Szövetségesek voltunk — felelt nagy dünyögve Enyves Imre, hármajok helyett. A korcsmában kötöttük meg a szövetséget, hogy a környékbeli vásárokat bejárjuk s egymás segítségével oly módon jutunk egy kis pénzmaghoz, hogy még az egyik alkuszik a portékára, addig a másik kettő alku nélkül visz el, a mit lehet. Este aztán testvériesen megosztozunk. Az ám! este! De nem került arra a sor, mert még naplemente előtt elfogtak bennünket a csendőrök, a kik az ilyen magunk-fajta embereket mindig figyelemmel kísérik a vásárban.

Tagadtunk volna, de a korcsmában egy pár ismerősünk hallotta szövetkezésünket, a lopott tárgyak közül pedig csizmát, kabátot, tarisznyát találtak nálunk. És a tolvajszövetségért nyakunkba sóztak 2—2 évet, mert még egyikünk sem volt büntetve . . .

A házi tolvaj.

— No, hát té Marhás János! mit keresel itt?

— Az én históriám nagyon rövid. Tartoztam a korcsmárosnak néhány liter bor árával. Azt mondta:

— Ha a héten ki nem fizeted a kontót, vásárnap nem adok bort neked se pénzért, se hiteltbe, hanem kikiáltom az egész legénység előtt, hogy miért nem adok.

Szombaton estve aztán beállítottam hozzá egy mázsa buzával, melyet a gazdám kamarájából emeltem el. A zsákot is ott hagytam. Pedig rajta volt a gazdám neve. Másnap ott jártak a csendőrök, megismerték a zsákot, tudtára adták gazdámnak. Ez nemcsak feljelentett a lopásért, hanem el is csapott. Pedig a cselédlopást szigorúan bünteti a törvény. Én is kaptam hat hónapi börtönt, pedig a buza zsákostól együtt visszakerült a gazdámhoz . . .

— No most emberek! már elég lesz a diskurálás — mondta a bíró — majd mondjátok el otthon, ha kiszabadultok, hogy a tolvajok keservesen meglakolnak a lopásért, nem csak itt, hanem azután is a szabad életben, mert az olyan ember meg van bélyegezve örökre, nem viselhet semmi féle hivatalt s aztán mindenki megvetéssel fordul el tőle. Azért írjátok fel otthon minden ház falára, korcsma ajtójára, minden kis kapura, azt a mi itt van a mi ajtónkon: „Ne lopj!”